

Fırsatlar Sunar

Sendika Ve Konfederasyonların Kuruluşu

KURUCULUK KOŞULLARI

İşçi Sendikası Kuruculuğu

a. İşçi niteliğine sahip olmak

Her ne kadar Sendikalar Yasası'nın 5. maddesinde, sendika kurucularının işçi (ya da işveren) niteliğine sahip olması gerektiği açık şekilde yer almamışsa da, işin icabı gereği doğaldır ki bu yasa anlamında işçiler işçi sendikalarını, işverenler de işveren sendikalarını kurabileceklerdir. Kaldı ki Sendikalar Yasası'nın 2 ve 3. maddeleri de, bu durumu doğrulamaktadır.

b. Ehliyet sahibi, Türk vatandaşı, Türkçe okur-yazar ve kamu haklarından kısıtlanmamış olmak

c. Belirli suçlardan hüküm giymemiş olmak

Zimmet, ihtilas, irtikap, rüşvet, dolandırıcılık, hırsızlık, sahtekârlık, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflâs gibi yüz kızartıcı suçlar ile,

Kaçakçılık suçlarından biriyle,

Ağır hapis ya da taksirli suçlar hariç toplam bir yıl ya da daha fazla hapis cezasına hüküm giymemiş bulunanlar ile,

Türk Ceza Yasası'nın 2. kitabının 1. babında yazılı suçlardan ve ya bu suçların işlenmesini açıkça tahrik etme suçlarından ya da;

Aynı yasanın 312. maddesinin 2. fıkrasında yeralan halkı sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farklılığı gözeterek kin ve düşmanlığı açıkça tahrik etme suçlarından veya,

Yine aynı yasanın 536. maddesinin 1, 2, 3, 4, 5. fıkralarında yazılı eylemleri siyasi ve ideolojik amaçlarla işlemekten hüküm giymemiş olanlar ve

2822 sayılı Yasa'nın 68, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 79. maddelerine göre suç işlememiş olanlar sendika kurucusu olabilirler.

d. En az 7 kişinin biraraya gelmesi

2821 sayılı Yasa'da sendika kurabilmek için kaç kişinin biraraya gelmesi gerektiği düzenlenmemiştir. Ancak, aynı yasanın 63. maddesi gereği, başvurulanan Dernekler Yasası'nın maddesine göre, sendika kuruluşu için en az 7 kişinin biraraya gelmesi şarttır.

e. Sendikanın kurulacağı işkolunda fiilen çalışır olma

Öte yandan, 2821 sayılı Yasa'da sendika kurucusu olabilmek için sendikanın kurulacağı işkolunda en az bir yıldan beri fiilen çalışır olma koşuluna da yer verilmişti. Bu koşul, 3449 sayılı Yasa ile yapılan değişiklikle kaldırılmıştır. Artık sendika kurucusu olabilmek için, sendikaların kurulacağı işkolunda fiilen çalışır olmak yeterlidir

İşveren sendikaları kurucuları için

İşveren sendikası kurucusu gerçek kişi de olabileceği gibi, tüzel kişi de olabilir. Buna göre, işverenin gerçek kişi olmasında, işçi sendikası kurucuları için aranan ve yukarıda açıklanan tüm koşullar işveren sendikası kurucuları için de geçerlidir. İşveren sendikasının kurucusu tüzel kişi ise, aynı koşullar tüzel kişiyi temsil eden gerçek kişiler için de sözkonusu olacaktır.

Sendikalarda Kuruluş İşlemleri

aa. Tüzük hazırlamak

Kuruluş için ilk yapılması gereken tüzük hazırlamaktır. Tüzük, sendikanın iç örgütünü ve çalışmasını düzenler. Yazılı olan tüzüklerde nelerin zorunlu olacağı yasada ayrıntılı olarak düzenlenmiştir.

bb. Tüzüğün sendika merkezinin bulunacağı ilin valiliğine verilmesi

Sendika kurucuları; sendika merkezinin bulunacağı ilin valiliğine makbuz karşılığında, dilekçelerine ekli olarak sendika tüzüğünü, kurucuların nüfus cüzdanlarının suretlerini, ikametgâh belgelerini, meslek ve sanat özgeçmişlerini, sendikanın kurulacağı işkolunda fiilen çalışır olduklarını kanıtlayan belgeler ile sabıka kayıtlarını, ilk genel kurula kadar kuruluşu sevk ve idare edeceklerin eşleri ile velayetleri altındaki çocuklarına ait noterden onaylı mal bildirimlerim eklemek zorundadır (md. 6. f. 2).

Tüzüğün ve öteki belgelerin Valiliğe verilmesiyle, sendika tüzel kişilik kazanır.

cc. İlan

Sendika tüzel kişiliği kazandıktan sonra, 15 gün içinde kurucular, tüzüğü ve ilk genel kurulana değin örgütü yönetmekle görevli olanların ad-soyad, meslek ve ikametgahları, Ankara, İstanbul ve İzmir’de yayınlanan ve ülke çağında dağıtılan günlük birer gazetede ilan edilir.

Konfederasyonlarda Kuruluş İşlemleri

aa. Değişik işkollarında en az 5 sendikanın bir araya gelmesi

bb. Tüzüğün konfederasyonun merkezinin bulunduğu ilin valiliğine verilmesi

Konfederasyon kurucuları; konfederasyonun tüzüğünü, konfederasyon kurulmasına ilişkin kurucu sendikaların genel kurul kararlarını, ilk genel kurula değin örgütü yönetenlerin kimliklerini Valiliğe vermek zorundadır. Tüzük ve öteki belgelerin Valiliğe verilmesi ile konfederasyon tüzel kişilik kazanır.

cc. İlan

Konfederasyonlar da, aynı sendikalar gibi, aynı yöntem ve koşullar içinde kuruluşla ilgili ilanda bulunur.

SENDİKANIN ORGANLARI

Sendikalar yasasına göre sendikaların, şubelerinin, konfederasyonlarının zorunlu organları, genel kurul, yönetim kurulu, denetleme kurulu ve disiplin kuruludur. Ancak bunun dışında gereksinimlerine uygun olarak başkaca organlar da kurabilirler. Anayasa gereği işçi sendika ve üst kuruluşlarında yönetici olabilmek için en az 10 yıl bilfiil işçi olarak çalışmış olmak şartı aranır. Konfederasyon, sendika ve sendika şubelerinin ve bölge şubelerini başkanları ve yöneticileri göreve seçildikten sonra en geç 3 ay içinde, kendilerinin, eşlerinin ve velayetleri altındaki çocukları mal varlığını gösterir bildirimini notere vermek zorundadır. Buna uymayanların yöneticilik sıfatları sürenin bitiminden itibaren 1 ay geçmekle sona erer.

Genel Kurul

Genel kurul, işçi ve işveren kuruluşlarının en üst karar ve denetim organıdır. İlk genel kurul, tüzel kişiliğin kazanılmasından başlayarak ilk 6 ay içinde yapılır. Olağan genel kurul 3 yılda bir toplanır. Ancak, tüzüklerde daha kısa bir sürede toplanmanın öngörülmesi hukuken geçerlidir. Görevleri arasında, organların seçilmesi, tüzük değişikliği, yönetim ve denetleme kurullarının aklanması ve bütçenin kabulü sayılabilir.

Yönetim Kurulu

Sendika ve sendika şubelerinin yönetim kurulları, en az 3 ve en çok 9 üyeden; konfederasyonların yönetim kurulları da, en az 5, an fazla 29 üyeden oluşur. Yönetim kurulu, kuruluşu yasaların ve tüzüğün verdiği yetki çerçevesinde yönetmek ve temsil etmekle görevlidir.

Denetleme Kurulu Ve Denetçiler

Genel kurul tarafından seçilecek 3 denetçiden oluşur. Ancak şubeler için bir denetçiyle de yetinilebilir. Denetleme kurulu, yönetim kurulunun genel kurul kararlarına uygun biçimde faaliyette bulunup bulunmadığını denetlemek ve tüzük uyarınca gerekli denetlemeleri yapmakla görevlidir.

Disiplin Kurulu

En az 3 an çok 5 üyeden oluşur. Sendika veya konfederasyonu tüzüğüne, amaç ve ilkelerine aykırı davrandığı ileri sürülen üyeler hakkında araştırma yapmak, üyelikten çıkarma dışındaki disiplin cezalarını vermek ve sonucunu da genel kurul ve ilgililere bildirmekle görevlidir.

SENDİKA ÜYELİĞİ

Sendikalar yasasına göre 16 yaşını doldurmuş olup da bu kanuna göre işçi sayılanlar, işçi sendikalarına üyen olabilirler. 16 yaşını doldurmamış olanların üyeliği kanuni temsilcilerinin yazılı iznine bağlıdır. İşçi sendikası kurmak ve bu sendikalara üye olmak hakkına sahip kimseleri çalıştıran gerçek ve tüzel kişiler de, işveren sendikası kurmak ve bu sendikalara üye olmak hakkına sahiptirler.

Üyelik başvurusu e-devlet üzerinden gerçekleşir. Başvuru sendika yönetimi tarafından 30 gün içerisinde reddedilmediği takdirde işçi üyeliğe kabul edilmiş sayılır. Haklı bir neden gösterilmeden reddedilen işçi 30 gün içinde yerel iş mahkemesine dava açabilir.

Sendikaların Yönetiminde Demokratik İlkeler Uygunluk İlkesi

Anayasa'nın sendikaları düzenleyen 51. maddesi, sendikalar ve üst kuruluşlarının tüzüklerinin, yönetim ve işleyişinin Anayasa'da belirtilen, Cumhuriyet'in niteliklerine ve demokratik ilkelere aykırı olmayacağı hükmüne yer vermiştir. Bu madde uyarınca sendikalar yasası da sendika ve konfederasyon tüzüklerinde, kuruluş ve işleyişlerinde demokratik ilkelere uygunluğu sağlayıcı ayrıntılı düzenlemeler yapmıştır.

Üyelikten Doğan Haklar ve Borçlar

Üyelik Hakları

Gerek sendikalar yasası ve gerekse sendika tüzüklerine göre bu haklar üç ana grupta toplanır.

aa. Sendika tesislerinden yararlanma hakkı

bb. Sendikanın faaliyet ve yönetimine katılma hakkı

cc. Üyenin korunmasına ilişkin haklar: Bu tür haklar, sendika üyesine, yasalar, sözleşmeler ve tüzükte öngörülen ilkelere ve kurallara uyulmasını talep hakkını ve yetkisini sağlar. Bu haklar arasında özellikle üyenin eşit işlem göre hakkı özel bir yer tutar.

Üyelik borçları
aa. Aidat ödeme borcu
bb. Sendika düzenine uyma borcu

Sendika Üyeliğinin Devamı Ve Askıya Alınması

Sendikalar yasasına göre üyeliğin devamı ve askıda olma durumları şunlardır:

- a. İşçi, sendika ve konfederasyonların yetkili kurullarında görev almasında işyerinden ayrılrsa bile bu göreve getirildiği anda üyesi bulunduğu sendikadaki üyeliğini sürdürür.
- b. Sendikalara üye hakkına sahip olanlardan mevzuat gereği bir işletme ya da kurumun yönetim kurullarında veya benzeri kurullarda işveren, işveren vekili ya da işçi temsilcisi niteliğiyle bulunanların sendika üyeliği devam eder.
- c. Sendika üyesi işçinin, geçici olarak işsiz kalmasında ya da sendika faaliyet alanı içinde kalma koşuluyla başka bir işe geçmesinde sendika üyeliği sürer.
- d. Askerliği meslek edinmemiş askeri şahısların bu yasaya göre sahip bulundukları hak ve yükümlülükler, silah altında bulundukları sürece askıda kalır.

Sendika Üyeliğinin Sona Ermesi

Üyelik, yasa ve tüzükte öngörülen koşulların gerçekleşmesiyle sona erer. Örneğin, işkolunu değiştiren bir işçinin sendika üyeliği kendiliğinden sona erer. Bunun dışında;

a. Üyelik ölümle ve kayıplığa karar verilmesiyle, tüzel kişilerin ise feshi veya hükümsüz kalması ile son bulur.

İşveren ya da işveren vekili sıfatını yitirenlerin işveren sendika ve konfederasyonlarındaki üyelikleri ve görevleri, bu niteliğin yitirildiği anda son bulur.

b. Bağılı bulunduğu yasayla kurulu kurum veya sandıklardan yaşlılık, emeklilik veya malüllük aylığı ya da toptan ödene alarak işten ayrılan işçilerin sendika üyeliği sona erer. Ancak çalışmaya devam ederlerse bu kişilere yasanın bu hükmü uygulanmaz.

c. Üyelik çekilme ile sona erer. Her üye önceden bildirimde bulunarak çekilme hakkına sahiptir. Çekilme bildirimi noter huzurunda, çekilen kişinin imzasının onayı ile olur. Çekilme, notere başvurma tarihinden itibaren 3 ay sonra geçerlidir.

d. Üyelik çıkarılma ile son bulur. Bu yetki daha önce de belirttiğimiz gibi sendika ve konfederasyonlarda genel kurula aittir. Genel kurul bu yetkiyi yasaya uygun olarak tüzükte belirlenen nedenlerden dolayı kullanabilir. Tüzükte gösterilen nedenler dışında üyeyi sendikadan ihraç etmek mümkün değildir. Çıkarılma kararı çıkarılana ve ilgililere bildirilir. Bu karara karşı üye, işyerinin bağlı olduğu bölge müdürlüğü, kararın tebliğinden itibaren 30 gün içinde yerel iş mahkemesine itiraz edebilir. Karar iki ay içinde verilir. Karar kesinleşene kadar üyelik devam eder.

Sendikal Güvenceler

Sendika yöneticiliğinin güvencesi

İşyerleri, Yasaya göre sendika başkanlığında ya da diğer görevlerde bulunmak için kendi isteğiyle işyerinden ayrılan işçiler, bu görevlerinin seçime girmemek, yeniden seçilememek veya kendi istekleriyle çekilmek gibi nedenlerden dolayı son bulması durumunda, ayrıldıkları işyerlerine dönmek istemeleri halinde, talep tarihinden sonra en geç 1 ay içinde bu işçileri, o andaki koşullara uygun bir işe, öteki isteklilere göre öncelik vererek almak zorundadırlar. Bu hak işçi tarafından görevin son bulmasından başlayarak 3 ay içinde kullanılabilir.

Fırsatlar Sunar

Teşekkürler

Öğr. Gör. Cüneyt MUMCU

İş Ve Sosyal Güvenlik Hukuku

Sendika Ve Konfederasyonların Kuruluşu

Ünite 9